लिपिका, स्त्री, (लिपिरेव। लिपि+स्वार्थे कन्। टाप्।) लिपिः। इति शब्दरत्नावली॥

लिपिकारः, पुं, (लिपिं करोतीति। कृ+अण्।) लेखकः। इत्यमरः। २। ८। १दे॥

लिपी, स्त्री, (लिपिः। कृदिकारादिति ङीष्।) लिपिः। इति शब्दरत्नावली॥

लिप्तं, त्रि, (लिप+क्तः।) भक्षितम्। कृतलेपनम्। तत्पर्य्यायः। दिग्धम् २। इत्यमरः॥ विलिम्पितम् ३। इति शब्दरत्नावली॥ चर्चितम् ४। इति जटाधरः॥ (यथा, कथासरित्सागरे। ४। ४८।

"तल्लिप्ताखिलसर्वाङ्गा चत्वारो विहितास्तया॥")

मिलितम्। इति सिद्धान्तकौमुद्यामुणादिवृत्तिः॥ विचर्चितम्। इति मेदिनी। ते, ५२॥

लिप्तकः, पुं, (लिप्त एव। स्वार्थे कन्।) विषाक्तबाणः। इत्यमरः। २। ८। ८८॥

लिप्तिका, स्त्री, (लिप्तेव। स्वार्थे कन्।) दक्षः। यथा। वैश्यस्य चतुर्थोंऽशः अवस्थादौ लिप्तिकाचतुष्कं अभिजित्। इति सतूलवसुक्तावली॥

लिप्सा, स्त्री, (लब्धुमिच्छा। लभ+सन्+अः। टाप्।) इच्छा। इत्यमरः॥ (यथा, हरिवंशे। ३८। २६।

"लिप्सां चक्रे प्रवेशातु मन्दिरे स्वमन्तके।
गोविन्दो न च तं वेमे शक्तोऽपि न जहार च॥")

लिप्सुः, त्रि, (लभ+सन्+उः।) लब्धुमिच्छुः। तत्पर्य्यायः। यक्षुः २ गर्द्धनः ३ लक्ष्यक् ४ लुब्धः ५ अभिलाषुकः ६ लोलुपः ७ लोलुभः ८। इति हेमचन्द्रः॥ (यथा, कथासरित्सागरे। २४। ११८।

"लोऽप्युपायनलोभात्तत् अर्द्धं कल्पितायतिः।
उपप्रदानं लिप्सूनामेकं आकर्षलोभनम्॥")

लिबि(वि)बिः, स्त्री, (लिप्+इन्। बाहुलकात् पस्य बत्वम्।) लिपिः। इत्यमरः॥

लिबि(वि)करः, पुं, (लिबिं करोतीति। कृ+"दिवाविभानिशीति।" ३। २। २१। इति टः।) लिपिकरः। लिपिं करोति इत्यर्थे कृकुर इत्यनेन कर्मणि टप्रत्ययेन निष्पन्नः॥

लिबि(वि)ङ्करः, पुं, (लिपिं करोतीति। कृ+टः। पृषोदरादित्वात् द्वितीयाया अलुक्।) लिपिकारः। इत्यमरटीकायां भानुदीक्षितः॥

लिबी, स्त्री, (लिबि+कृदिकारादिति ङीष्।) लिपिः। इति शब्दरत्नावली॥

लिम्पः, पुं, (लिम्पतीति। लिम्प+"अनुपसर्गात् लिम्पविन्देति।" ३। १। १३८। इति घः।) लेपनकर्त्ता। इति लिम्पधातोः कर्मणि घप्रत्ययनिष्पन्नम्। इति सुग्धबोधव्याकरणम्॥

लिम्पटः, पुं, विडङ्गः। इति हारावली। १६२॥

लिम्पार्कं, स्त्री, निम्बूकविशेषः। पातिबेडु इति भाषा। तस्य गुणाः। सुरभित्वम्। स्वादुत्वम्। नात्यम्लत्वम्। भक्षरोचनत्वम्। वातश्लेष्महरत्वम्। हृद्यत्वम्। हृदिष्टत्वम्। नातिपित्तकरत्वञ्च। इति राजवल्लभः॥ (तथा च।

"कर्षं गुडं न्यतं तार्क्ष्यं लिम्पाकाद्भिन्नचर्चा फलम्॥"

इति रसेन्द्रसारसंग्रहे शोधि यन्त्रदरिलौहे॥)

लिम्पाकः, पुं, जम्बीरः। खरः। इति शब्दरत्नावली॥

लिश्, ङ य श्रौ तौच्छ्ये। इति कविकल्पद्रुमः॥ (दिवा०-आत्म०-अक०-अनिट्।) तौच्छ्यमल्पीभावः। ङ य, लिश्यते धर्म्मः कलौ। श्रौ, लेश्या। इति दुर्गादासः॥

लिश्, श्र श्रौ गत्याम्। इति कविकल्पद्रुमः॥ (तुदा०-पर०-सक०-अनिट्।) लिश्रति। श्रौ, अलिश्यत् लेश्या। इति दुर्गादासः॥

लिश्वः, पुं, गर्भकः। लश्धातोः कर्मणि वनप्रत्ययेन निपातनात् सिद्धः। उपधाया इत्वमपि। इति सिद्धान्तकौमुद्यामुणादिवृत्तिः। १।१५३॥ (लश्व इति पाठः साधुः॥)

लिह्, ल श्र श्रौ स्वादे। इति कविकल्पद्रुमः॥ (अदा०-उभ०-सक०-अनिट्।) ल श्र, लेढि पुष्पाणि षट्पदः। लीढ्। श्रौ, अलिश्यत्। इति दुर्गादासः॥

ली, कि द्रावणे। इति कविकल्पद्रुमः॥ (चुरा०-पक्षे भ्वा०-पर०-सक०-अनिट्।) द्रावणं द्रवीकरणम्। कि, लाययति लयति। मिथ्योर्यङ्गाविति लापयति। लोहमयौ कर्म्मकारः। लोहद्रवे तु लाल्योर्लेप्रगाविति जनो द्रुतमयौ लीनयत्यपि। इति दुर्गादासः॥

ली, गि श्रिषि। इति कविकल्पद्रुमः॥ (क्र्या०-पर०-अक०-अनिट्।) गि, लिनाति बाला लावण्यं प्राप्नोतीत्यर्थः। कर्म्मविवक्षायाम् लिनाति जलधौ नदी। लीनः लीनिः। अयं अन्तःस्थतीयादिः। इति दुर्गादासः॥

ली, ङ य श्रौ श्रिषि। इति कविकल्पद्रुमः॥ (दिवा०-आत्म०-अक०-अनिट्।) ङ य, लीयते चन्द्रः सूर्य्ये। श्रौ, लीनः। इति दुर्गादासः॥

लीका, स्त्री, लिक्षा। इति शब्दरत्नावली॥

लीक्षा, स्त्री, लिक्षा। इति शब्दरत्नावली॥

लीढः, त्रि, आस्वादितः। इति लिहधातोः कर्म्मणि क्तप्रत्ययेन निष्पन्नः॥ (यथा, श्रीकण्ठचरिते। १। ५३।

"सा शुद्धवेश्मसु शिवपादमञ्जरीर्णो
भक्ता वदीयवचिलीढ़ललाटपट्टः॥")

लीनः, त्रि, (ली+क्तः। "ओदितश्च।" ८। २। ४५। इति निष्ठातस्य नः।) लयप्राप्तः। श्लिष्टः। इति व्याकरणम्। अपि च।

"दिवाकराद्रक्षति यो गुहासु
लीनं दिवाभीतमिवान्धकारम्।
सुहृद्वदेऽपि नूनं शरणं प्रपन्ने
ममत्वसूचेः शिरसामसीव॥"

इति कुमारसम्भवे। १। १२॥

लीला, स्त्री, (लयनमिति। ली+सम्पदादित्वात् क्विप्। लिर्यं लातीति। ला+कः।) केलिः। विलासः। शृङ्गारभावचेष्टा। इति मेदिनी। ले, ४७॥ खेला। इति विश्वः॥ (यथा, भागवते। १। १। १८।

"अथाख्याहि हरेर्धीमन्नवतारकथाः शुभाः।
लीलाविदधतः स्वैरमीश्वरस्यात्ममायया॥")

अलब्धप्रियसमागमया स्वचित्तविनोदार्थं प्रियस्य या वेशगतिदृष्टिहसितभङ्गितैरनुकृतिः क्रियते सा लीला। तथा च।

"अप्राप्तवल्लभसमागमनायिकायाः
सख्याः पुरोऽत्र निजचित्तविनोदहेतुः।
आलापवेशगतिहास्यविलोकनाद्यैः
प्रायेश्वरानुकृतिमाकथयन्ति लीलाम्॥" इति।

प्रियानुकरणं लीला। यथा वैनोदितं वदति याति तथा तथासाविति आदीत्यन्योऽपि। ली ङ य श्रौ श्रिषि नान्नीति लक् लीला। इत्यमरटीकायां भरतः॥ *॥ सा प्रकटाप्रकटभेदेन द्विविधा यथा,—

"प्रकटाप्रकटा चेति लीला सेयं द्विधोच्यते।"

इति पद्मपुराणम्॥

तथा हि।

"सदानन्दैः प्रकाशैः स्वैर्लीलाभिश्च स दीव्यति।
तत्रैकेन प्रकाशेन कदाचिज्जगदन्तरे।
सहैव स्वपरीवारैर्जन्मादि कुरुते हरिः।
तद्भावानुसारेण लीलाख्या शक्तिरेव सा।
तेषां परिकराणाञ्च तं तं भावं विभावयेत्।
प्रपञ्चगोचरत्वेन सा लीला प्रकटा स्मृता।
अन्यास्त्वप्रकटा भान्ति तादृशस्वदगोचराः।
तत्र प्रकटलीलायामेव स्यातां गमागमौ।
गोकुले मथुरायाञ्च द्वारकायाञ्च शार्ङ्गिणः।
यास्तत्र तत्राप्रकटास्तत्रैव सन्ति ताः॥"

इति श्रीभागवतामृतम्॥

लीलावती, स्त्री, (लीलास्त्यस्या इति। लीला+मतुप्। मस्य वः।) केलियुक्ता। विलासवती। शृङ्गारभावचेष्टान्विता। खेलाविशिष्टा। इति लीलाशब्दार्थदर्शनात्॥ *॥ भास्कराचार्य्यस्य पत्नी। ततुल्यताकृग्रन्थः। यथा। गोदावरीतीरनिवासिनो महाराष्ट्रदेशोद्भवस्य श्रीभास्कराचार्य्यस्य ग्रन्थकर्त्तुः सुप्रिया लीलावती विरहविचित्रहृदयस्य तां पदेर्लीलावत्या लीलावतीमिव। इति लीलावतीग्रन्थस्य मङ्गलाचरणश्लोकस्य टीकायां भवेशः॥ *॥ (अविचितनृपतेः स्त्रीविशेषः। यथा, मार्कण्डेये। १२३। १७।

"लीलावती वीरसुता वीरभद्रसुतानिभा॥")

वेश्याविशेषः॥ यथा,—

"अभिरूपेण सम्पन्नान् वृत्तयित्वा विना भृतिम्।
धर्म्मकार्य्यमिति ज्ञात्वा न गृह्णाति कथञ्चन॥
योऽसौ सुवर्णकारश्च दरिद्रोऽप्यथ सत्त्ववान्।
न मृत्युमादाद्देवस्य भ्रातः सभार्य्य ऋद्धिसंयुतः।
सप्तद्वीपपतिर्ज्ञातः सूर्य्यायुतसमप्रभः॥"

इति मत्स्यपुराणे लीलावतीवेश्याया अवन्तीराजदाने हेमतरुघटकस्य तथाविधफलदर्शनात्।